

F A M I L I

FOIA ENCICLOPEDICA SI BELLETTRICA

CU ILUSTRATII

Totu-odata organulu publicatiuniloru „Societății pentru fondu de teatru naționalu.“

BCU Cluj Central University Library Cluj
PRŌPRIETARIU, REDACTORU SI EDITORIU :

IOSIFU VULCANU.

ANULU X. — 1874.

BIBL. UNIV. CLUJ-SIBIU
Nr. 1995 -1942

Sibiu
II. 504.

Buda-Pest'a, 1874.

lui Alesandru Kocsi. Calea tieriei nr. 39.

CUPRINSULU.

I.

Portrete si biografii.

	Pagina.
1. Don Carlos	5
2. Alesandru Ionu Cusa	217
3. Mac-Mahon	269
4. Bismarck	317
5. Demetriu Ciucu	327
6. Contele Cambord	377
7. Dr. Alesandru Popoviciu	409
8. Mihail Pavelu	503
9. B. P. Hasdeu	523
10. Ioanu Popasu	535
11. Mironu Romanu	583

II.

Literatura, arti si critica.

<i>I. V. Barcianu</i> : Inceputulu artii teatrale la noi	188
" Avramu Iancu pe scen'a magiara	318
" Teatru romanu in Alba-Iulia	367
<i>I. G. Baritiu</i> : „Margaritare“ de Petru Brann	378
<i>Spinu Ghimpeacu</i> : „Román népdalok és balladák“ forditotta Moldován Gergely	200
<i>Hortensiu</i> : Thali'a romana in Budapesta	9
<i>N. B. Locusteanu</i> : Gascanismu	308
<i>At. M. Marienescu</i> : Importanti'a baladeloru, po- vestiloru si datineloru popo- rale	85
" „Incercări critice“ de G. Dem. Teodorescu	552
<i>Alesandru Odobescu</i> : „Incercări critice“ de G. Dem. Teodorescu	516
<i>Ch. Oeser</i> : Artea gradinaritului, trad. de I. G. Ba- ritiu	176
<i>Dr. Adolf Silberstein</i> : Epistole filosofice catra o femeia, trad. de I. G. Ba- ritiu	344
<i>Iosifu Vulcanu</i> : „Poesii poporale rom.“ de S. Fl. Marianu	80
" " „Incercări in literatura“ de I. La- pedatu	152
" " Lupt'a filologiloru	428-288
" " Alesandri alu boemiloru (V. Halk)	481
<i>Fara subsemnare</i> : Pentru actori	211 354
" " Teatru romanescu in Timisióra	530

III.

Poesii.

<i>V. Alesandri</i> : Jnn'a creola	373
<i>Z. Antinescu</i> : Gradinariulu si florile	133
" Transformarea	185
" Ebreulu eternu	349

Pagin'a.

<i>Crisitia Asenescu</i> : Copilpru mei	277
" La maica-mea	364
<i>D. Bolintineanu</i> : Dómn'a lui Eremia la bataia	362
" Stefanu celu mare si dómn'a Voichitia	-324 524
<i>Vasiliu Budescu</i> : Iuliana Beusiana	25
" Doine	259
<i>V. Bumbacu</i> : Umbrei bar. Eudociu Hurmuzachi	97
<i>V. R. Buticescu</i> : Iubitei mele cumnate Anna	13
<i>Georgiu Cretianu</i> : Adio	338
<i>Matilda Cugler</i> : Amorul meu	313
" Eu nu me temu	313
<i>M. C.</i> : Dumnedieulu Romaniei	86
" Cugetandu la cei ce nu mai sunt	475
<i>Paulu Draga</i> : Pana nu te-am cunoscutu !	41
<i>Petru Dulfu</i> : Mandr'a si tier'a	75
" Copil'a si voiniculu	171
" Veduv'a eroului	270
" Dóue animi iubitorie	340
" Pastoriulu de la munte	375
<i>Ionu Encescu</i> : Strainulu	557
" La o copila	599
<i>I. C. Fundescu</i> : Pe munte	229
<i>Gr. H. Grandea</i> : Murisem !	49
" Am fugitu !	218
" La o cocheta	410
" Fantasm'a	487
" Ióaa din Romanu	513
<i>B. P. Hasdeu</i> : Magda lui Arburg	301
<i>I. A. Lapedatu</i> : Dumnedieulu nostru	145
" Glasulu strábuniloru	397
<i>Emilia Lungu</i> : La momentul amiceii S. P. R.	149
" Unde	354
" Suvenirulu	502
" Doi ochi	587
<i>Alesandru M. Macedonschi</i> : Amoru	63
" Lamentatiune	174
" Mama si tier'a	257
" Calugarenii	559
<i>At. M. Marienescu</i> : Strigoiuulu	193
<i>Simeonu Fl. Marianu</i> : La o copila	449
" Orfanulr	500
" Stefanu celu mare	538
<i>I. B. Munteanu</i> : Dorulu	88
" Adio la o copila	222
" Léculu bólei	429
<i>N. Nicolescu</i> : Nu me uitá ! (Alfredu Musset)	265
<i>A. Petrinu</i> : Junele la ríu	233
" La o paserica	289
" Dintre stele	329
" Paseri ve rogu fiti-mi mie	412
" A cadíutu	563
<i>A. Radu</i> : Candu nóptea	17
" Peregrinulu	52
" Doru nebunu	126

	<i>Pagin'a.</i>
<i>A. Radu</i> : A mele lacrimi ti-oru spune	207
" Ah ! reda-mi anim'a éra !	241
" Amorul tu	306
" Sarutarea	325
" Ratecitu-am	399
" Tristéti'a mea	479
" Aprópe pari, departe esti	515
" Fiic'a Carpatiloru	572
<i>G. C. Sfarlea</i> : Visurile mele	136
<i>T. Sierbanescu</i> : Valsulu	181
" Óre	235
" Tómn'a	490
" Dîmbiri si lacrami	547
<i>Silviu</i> : Porumbii veduvei	245
<i>Maria Suciu</i> : La umbr'a mainei lui Stefanu celu mare	61
<i>N. Tincu</i> : Unu cantecu	574
<i>Ionu Tripa</i> : Nainte Romane	73
" C'olo 'n departare	221
" Éta frundi'a	388
" Ori pe care	550
<i>Anastasia Toma</i> : La unu buchetu	197
" Suvenire	294
<i>Iosifu Vulcanu</i> : Orfan'a Crisiului	1
" Isvorulu mangaiării	38 84
" Jiemanu Batori	157 458
" Despartírea	205
" Cum am admiratu	253
" Nu-ti voiu díce	385
" Remasu bunu la Oravitia	445
" Inainte de cununía	585 582
" Căto	612
<i>M. Zamfirescu</i> : Romantia	457

IV.

Poesía poporala.

<i>V. Alesandri</i> : Cuculu si turturic'a	121
<i>Laureanu E. Bercianu</i> : Din Cugeru in Transilvania	612
<i>I. T. Fane</i> : Irodia, balada din Satu-mare	29
" Doine din 1848/9	247
<i>Anastasia Leonescu</i> : Doine de langa Surulu 19 31 43 55	
<i>Simeonu Fl. Marianu</i> : Smeulu si fét'a , balada din Bucovina	100
" Barbatulu uritu bal., din Bucovina	122
<i>At. M. Marienescu</i> : Ionu Iorgovanu si sierpele negru, bal.	109
" Ioanu Iorgovanu bratiu de buzduganu	424
<i>T. Michnea</i> : Doine din Maramuresiu	151
<i>Petru Petrescu</i> : Doine de la Sibíiu	211
<i>B. P. Sangeorzanu</i> : Doine de pe valea Somesiului 67	

v.

Novele, romanuri, piese teatrale si istorióre.

<i>Albertu Amlacher</i> : Impacarea, nov., trad. de I. Becinéga	41
<i>I. V. Barcianu</i> : Venatóri'a de ursu. Aventura	4

	<i>Pagin'a.</i>
<i>I. V. Barcianu</i> : Ifigenia Dessile, schitia	514
<i>I. G. Baritiu</i> : Primavér'a, episod, trad.	61
" O sarutare din oglinda, nov.	134
" Diadem'a si cunun'a de spini, trad.	412
<i>V. R. Buticescu</i> : Secretulu a dóue nopti, nov.	25
" Istori'a unui mormentu, nov.	574
<i>Nicolau Cisca</i> : Pentru o sarutare, nov.	171
<i>T. C.</i> : Maresial'a Bazaine, schitia	29
<i>Florian</i> : Dóue bilete, comedia in 1 actu, trad. de M. Aurelia Gaetanu	222
<i>Gr. H. Granda</i> : Anonimulu, comedia in 1 actu	595
<i>Paulu de Kock</i> : Autobiograf'a unei butelie, schitia, trad. de N. F. Negrutiu	102
<i>Laube</i> : La miédiulu noptii, comedia intr'unu actn trad. de L. P. Petrinu	460
<i>Ionu Lemacu</i> : La marginea unui ríu, nov.	290
<i>Lermontoff</i> : Fatalistulu, nov., trad. de I. Marchesiu	174
<i>Emilia Langu</i> : Contes'a Cornarini, nov.	218
<i>H. Malten</i> : Din viéti'a unui mare poetu, episod, trad. de Anastasia Toma [CALDERON]	148
<i>Teodoru Mommsen</i> : Iuliu Cesaru, schitia biografica, trad. de I. V. Barcianu	272
<i>Ofelia</i> : Unu concertu sub ceriulu liberu, schitia	224
<i>I. G. Paunescu</i> : Din orasiu la satu, nov.	14
" O drama fatala, istorióra	124
<i>Lazaru P. Petrinu</i> : Elvira, nov.	146
<i>Ponson du Terráil</i> : Vocile intime, nov. trad. de I. Marchesiu	77
<i>Otilia Popu si Lucretia Costa</i> : Virgilia, nov.	374
<i>S. S.</i> : Painginulu, naratiune, trad. de I. Marchesiu	541
<i>Iosifu Vulcanu</i> : Albu séu Rosu? comedia intr'unu actu	314
" „Selavulu Amorului“, romanu originalu, s'a alaturatu in cóle separate, finea tomului alu doile.	
<i>Partenie Moldovan</i> (Cólele 10 - 14.)	
<i>T. F.</i> : Tetera cozaculu, nov.	527

VI.

Viétiá sociala, instructiune.

<i>A.</i> : Femeile chineze	515
<i>Gr. Alesandrescu</i> : Gâscele bunului Dumnedieu	590
<i>Unu amicu</i> : Predica de postu	140
<i>Azentie Severu</i> : Cultur'a, comericiulu si industri'a la noi	590
<i>Ana Botta</i> : Missiunea femeii in genere si acelei romane in specie	170
" Secretulu fericii	236
" Temeiulu vietii familiare	260
" Educatiunea copíloru	284
" Pentru parinti	390
<i>Domino</i> : Din balurile mascate	45 69
<i>Marcu Emilianu</i> : Prim'a aprile	153
<i>I. T. Fane</i> : Diu'a de San-Giorgiu la sate	212
<i>Figaro</i> : Pancovo de carnaval	9 33 57 68
" O epistola catra Dumnedieu	44
" Soldi de pesce	80 93 105 118 129
" Stelpari de finicu	140
" Óue rosie	153
" In Duminec'a Tomei	165
" Trandafiri cu spini	176 201
" Comet'a a sositu	309

	<i>Pagin'a.</i>
<i>Georgitia</i> : Balulu romanu in Budapesta	69
<i>Pantazi Ghica</i> : Cronic'a Bucuresciloru	492 504
<i>Spinu Ghimpescu</i> : La anulu nou	8
" Nou'a carte a intieptiunii	164
<i>Hortensiu</i> : Suveniri de la Deva	366
<i>St. Juliamu</i> : Conversare cu cetit'oriele	116
<i>Parteniu Moldovanu</i> : Toalet'a animei femeiesci	414
<i>Alesandru Onaciu</i> : Mehadia	330 402
<i>A. P.</i> : Têrgulu moralu	505
<i>A. Radu</i> : Conversare cu cetit'oriele	296 356
<i>Gr. Stefanescu</i> : Instructiunea	37
<i>Moise Toma</i> : Amorul	73
<i>T.</i> : Glori'a numerului siepte	343
<i>Aurelia Vulcanu</i> : Escursiune la Anina	452
<i>Iosifu Vulcanu</i> : Suveniri de la espositiune	20 56
" Primulu balu	32
" La finea carnevalului	68
" Suveniri de la fratuti	441
" Nitica filologia	463
" Domnului ministru de finantie	542
" Sarutarea	553 588
" La dóm'n'a Meta	566
" Ajunulu Craciunului	602
<i>Fara subsemnare</i> : Reflexiunii morale din Roche-foucauld	36

VII.

Istoria, geologia, mitologia, botanica.

<i>I. V. Barcianu</i> : Perdutii	389
<i>V. C.</i> : Istori'a pelerielorn	150
<i>Simeonu Manguca</i> : Bab'a Dochia	159
" De insemnatatea botaniceii romanesci	511
<i>S. Fl. Marianu</i> : Smeii	101
<i>At. M. Marienescu</i> : Esplicatiuni la balad'a Ionu Iorgovanu si sierpele negru	112
" Saturnalia si Pizereii	446
" Siedietorea	612
<i>I. B. Muntanescu</i> : Descanteculu de potca	281
<i>O.</i> : Espeditiune polara de nordu	462
<i>Dr. Alesandru Popovicu</i> : Ioanu Iorgovanu si sierpele, traditiune	421

Afara de aceste, in mai multe numere : istorioere scurte, aventuri de carnevalu, glume, menuntiusuri istorice, bombone, impartesiri despre moda, noutati din vieti'a sociala-artistica-literaria, din tierra si din strainetate, notitie de folos, felurite, ghiciture de totu felulu, si altele.

	<i>Pagin'a.</i>
<i>P.</i> : Arderea femeiloru veduve si otravirile la Brahmani	400
" Farmecatoresele din Orientu	589
<i>G. D. Teodorescu</i> : Paparudele	210
" Brezaia	600
<i>Georgiu Traila</i> : Tronurile Franciei	209
" Pamentulu in timpulu ante-istoricu	282
<i>Fara subsemnare</i> : Diuaristic'a in statele unite	54
" Armat'a Romaniei	401
" Câte-va detaiuri despre pianuri	401

VIII.

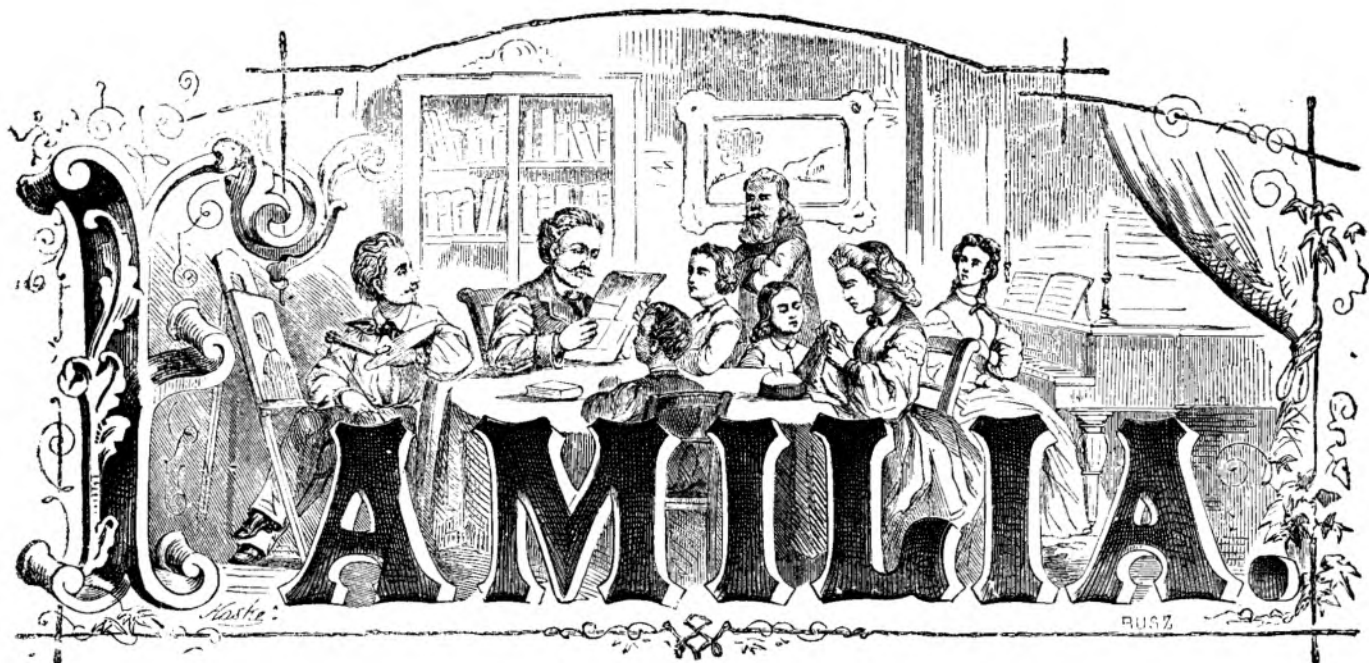
Istoria naturala, igiena.

<i>r. Almogen</i> : Despre variola	137
<i>V. B.</i> : Infrumsetiările dintiloru la deosebite popore	78
<i>N. Bodnarescu</i> : Sensibilitatea plantelor	221
<i>Jr. Brunetti</i> : Igien'a animei	17
<i>V. C.</i> : Veghiarea si somnulu	18
" Sapunulu	126
" Sistemu nou de incaldirea vagonelor	138
" Miere parfumata	271
" Inghiatiat'a de vanilia	329
<i>Dr. Mary Durand</i> : Baile reci, trad. de R.	376
<i>Roman</i> : Margaritariile	462
<i>T.</i> : Istori'a merului	329
<i>Georgiu Traila</i> : Argintulu	362
" Arderea cadavreloru	479

IX.

Societati de cultura.

1. Adunarea generala a Asociatiunii nat. rom. din Aradu	274
2. Program'a adunarii de la Oravitia a Societati pentru fondu de teatru romanu	361
3. Adunarea de la Oravitia a Societati pentru fondu de teatru romanu si actele ei	433
4. Discursulu de deschidere alu dlui dr. At. M. Marienescu	435
5. Discursulu dlui Elia Traila (Faceti teatru, Romani!)	437

BUDA-PESTA

6 Ianuarie.

18 Ianuarie.

Va eși Domineca.

Redact.: străd'a iernei nr. 1.

Nr. 1.

Anulu X.

1874.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Orfan'a Crisiului.

— Dedicata iubitei mele socie Aurclia. —

I.

Josu ia vale langa Crisiu,
La padurea cu tufisii,
Vedi unu satu cu cãsi merunte,
Dar cu voiniceii de frunte:
Romanasi, copii de baba,
Cari de lupta-su gat'a 'ngraba;
Romanasi, copii de lei,
Pogoriti din nãmu de diei.

Langa satu, pe campulu verde,
Urm'a printre flori se perde;
Er de cumva 'n satu privesci
Vedi totu dîne angeresci.
Dar din cele dînisióre,
Un'a-i mai incantatória:
Ea e flórea dîneloru,
Ea e dîn'a floriloru.

Trupusiorulu ei subtîre
Te desmërda 'n fericire,
Si privirea ochiloru
Ti-aprinde 'n peptu amoru;
Glasu-i dulce mi te 'ncanta,
Par cã e cantare santa;
Chipu-i are farmecu raru,
Ca icón'a din altariu.

Cine-o vede, i se 'nchina,
Ca la angeru, séu regina,

Si 'n eternu o prémaresee,
Si de doru-i se topesce;
O iubesce si-o adóra,
Si de doru-i stã sè móra,
Cã nu-i féta pe sub sóre
Ca si Lina 'ncantatória.

Coboritu-s'a din sóre,
Intr'o dí de serbatóre?
Séu venitu-a ea din raiu,
Intr'o dalba dí de maiu?
Séu esítu-a ea din mare,
Intr'o dí de farmecu mare?...
N'are mama, n'are tata,
Cã-i orfana delasata.

A avutu, avutu, odata,
Buni parinti, maicutia, tata:
Negru, banulu din Crisian'a,
Fostu-a tata la serman'a;
Dar parintele iubit
In bataia a moritu,
Er maicuti'a, angeru blandu,
Pusu-a fati'a la mormentu.

Dar o féta 'ncantatória,
Cu obradiu furatu din sóre,
Nu-i orfana 'ndelungatu
Afa-si sotiu adoveratu:
Vine mandrulu Fetu-frumosu,
Si-o iubesce bucurosu,

O desmérda, si-o conduce
P'unde viéti'a este dulce.

Multi fetiori o si iubira,
Multi voinici o si petíra,
Dar copil'a mitutea
Rõndu pe rõndu i respingea,
Cà-ci cu sinu-i de fetióra
Ea pe unu voinicu adóra,
Si acelu voinicu, Ladaru,
O va duce la altariu.

Ce parechia minunata,
Ros'a c'unu crinu cununata ;
Ca si dóue stela 'n ceriu,
Ca si dóue frundie 'n ceru ;
Unulu este mandrulu sóre,
Éra alt'a josu o flóre,
Fetu-frumosu cu-o dalba dîna,
Caror'a toti li se 'nchina !

II.

Inse éta, éta,
Óre ce s'aréta ?
Par cà-su negri nori,
Ce-ti aprindu fiori ;
Par cà-su draci din iadu,
Colo pe la Vadu !
Nu se vede sóre,
Luna lucitória ;
Nu se vedu nici stela,
Vai dílele mele !
Ce sè fia óre
Umbr'a miscatória ? ...
Dar nu-su negri nori,
Ce-ti aprindu fiori ;
Si nu-su draci din iadu,
Colo pe la Vadu :
Óstea mongolésca
Vine sè lovésca
Tiér'a mea orfana,
Mandr'a mea Crisiana ;
Óstea mongolésca
Vine sè robésca
Pe barbati, copii,
Si pe toti cei víi,
Si sè puna 'n sinu
Salbele de crinu,
Fragede fetióre,
Dine 'ncantatórie.
„Stai, mongole, nu te bate,
Nu-ti aprinde 'n capu pecate,
Cà-su voinici romani aci,
Ce scíu bine a se ostí :
Romanasi, copii de baba,
Cari de lupta-su gat'a 'ngraba ;
Romanasi, copii de lei,
Pogoriti din nému de diei !“
Dar mongolulu vine,
Aducéndu cu sine
Sabia si focu,
Ce ucidu pe locu.
P'unde se ivesce,
Ér'b'a vescediesce,

Rurile séca,
Tæe cucu 'n créca,
Steele din ceriu
De róz'a loru pieru,
Fiarsle s'ascundu
In pamentu afundu,
Tóte 'ugu, alérga,
Sbóra 'n lumea larga,
Numa cei Romani
Nu fugu de pagani,
Nu lasa orfana
Scump' loru Crisiana,
Stau in nemiscare,
Ca si stanc'a tare,
Si ascépt, toti
Pe mongoi, pe hoti,
Ca cu ei s' lupte,
Séu sè móa 'n lupte.
Dar in fruntea loru,
Ca si-unu visu de doru,
S'afila unu vinicu
Si unu angeru micu :
Amendo calae
Stau in nemiscare,
Cu unu farmecu rar,
Lina si Ladaru.

III.

Vai ce lupta
Nentrupta,
Toti se lupta
Par cà-su lei,
Nesce smei,
Semi-diei ;
Cari sè batu
Nencetatu
Infocatu ;
Arm'a tuna
Spad'a buna
Se resbuna ;
Crisiulu plange,
Plinu de sange,
Dar nu-i frange ;
Cei
Lei,
Smei,
Saru
Er
Chiar
In pagani,
In capcani ;
Frângu,
Stingu
Multe
Sute,
Multe mfi
Din cei víi,
Si se batu,
Se combatu
Nencetatu,
Si in urma
Totu nu curma,
Éra-si urma ;
Cà-ci in frunte
Stau sè 'nfrunte
Cele crunte

Lina si Ladaru
 Cu curagiulu raru ...
 Lina mandra 'ncantatória,
 Cu obradiu furatu din sóre,
 Candu o vede chanu-tataru,
 Stà uimitu de-unu farmecu raru,
 Si i pare cà orbesce,
 Ca celu ce 'n sóre privesce,
 Cà-ci asié frumsetie rara
 Toti profetii nu visara:
 Ea pe calu cu spad'a 'n mana,
 Pare-i angeru ce resbuna;
 Perulu ei in pletisióre,
 Par cà-su nisce aripióre;
 Hain'a-i flusturata 'n ventu,
 Par cà e stindardulu santu ...
 Calulu fuge, sbóra, sare,
 Si copil'a mila n'are,
 Si s'aventa 'n sboru cumplitu
 Spre mongolulu urgisitu,
 Si-i direge iute dreptu
 O lovire chiar in peptu ...
 Si uimitu mongolulu, éca,
 Scapa sabi'a in téca,
 Si 'n genunchie i se 'nchina,
 Ca si la o dalba dîna ...

IV.

Éta vine unu mongolu,
 Siubredu, óchesiu, rotogolu,
 Si din graiu asié graiesce:
 — Ati luptatu toti bai batesce.
 Toti sunteti viteji de frunte,
 Toti Romani cu spade crunte;
 Sunteti vrednici sè traiti,
 Ca viteji in veci mariti:
 Ascultati dar toti de mine
 Si vo otariti spre bine!
 Chanulu mare mongolescu
 M'a tramisu sè ve vestescu,
 Sè vo 'mbíu acuma pace,
 Reu la nime nu va face,
 Va lasá pe toti aci,
 Liberi sè pot'iti trai,
 Numai un'a sè-i dati lui,
 Pe Orfan'a Crisiului!"

Bine vorb'a n'a gatatu,
 Candu poporulu maniatu,
 A strigatu ca din o gura,
 Cà de pace lu se 'ndura:
 „Cà mai bine toti aci
 Pan' la unulu vomu mori,
 Decátu sè dàmú chanului
 Pe Orfan'a Crisiului!"

Si se face o tacere,
 Cà-ci copil'a vorba-si cere,
 Si se scóla si cuventa,
 Par cà e din raiu o santa:
 — Bunii mei confrati iubiti,
 Rogu-ve nu ve gertfíti,
 Cà-ci vedíendu atát'a sango,
 Anim'a-mi de locu s'ar frange;
 Cà-ci totu stropulu ce-am zaritu
 Mi-ar strigá necontentitu,
 Cà se vérsa pentru mine,
 Ce nu-su vrednica, sefu bine.

Decátu voi toti pentru mine,
 O! lasati-me mai bine,
 O! lasati-me, eroi,
 Ca sè moru eu pentru voi!"
 Dar poporulu striga éra,
 Cà mai bine mórtea-amara!

V.

De trei dîle nencetatu
 Érasi lupta, totu se batu,
 Nu se ostenescu de locu,
 Dar incepu de nou cu focu.
 De trei dîle nencetatu
 Multi Romani au sangeratu,
 In bataia au peritu,
 Cà-ci resboiulu e cumplitu.
 Lupt'a este desperata,
 Inse dinsii nu încéta.
 Cà mai bine vreu sè móra
 Ca si cei de odinióra;
 Cà mai bine vreu sè péra,
 Decátu sè fía de-ocara,
 Decátu lumea sè li dica,
 Cà de lupta li-a fostu frica,
 Si dedura Chanului
 Pe Orfan'a Crisiului ...
 Moru voinicii sute, míi,
 Si pucini sunt inea víi,
 Dar cei víi toti pléca 'n lupta,
 Cu mongolii érasi lupta,
 Cà-su Romani, copii de baba.
 Cari de lupta-su gat'a 'ngraba,
 Romanasi, copii de smei,
 Pogoriti din nému de zei ...
 Si cu càtu mai multi cadu, moru,
 Cresce viteji'a loru;
 Unulu lupta ca si diece,
 Si pe dóue-dieci intrece;
 Toti se batu cu vitegia,
 Cu mandria, bucuria.
 Candu i vede santulu sóre,
 Stà 'n uimire 'ngrozitória,
 Cà-ci bataia-asié 'nfocata
 N'a vedíutu elu nici odata.

VI.

Dar de catra séra
 Lovitur'a-i rara ...
 Voinicii de frunte
 Moru de rane crunte;
 Cei mai buni de lupta
 Pieru cu spad'a rupta,
 Mai abié doi-trei
 Stau ca nescé lei,
 Cadu apoi si ei ...
 Numai doi sunt inea,
 Ca si-una stanu de stanca,
 Cu curagiulu raru,
 Lina si Ladaru.

Inse éta
 O sagéta
 Stinge 'ndata
 Viéti'a lui ...
 Vai! elu nu-i! ...
 Dar copil'a

Ca zambil'a
 Uita mil'a
 De acelu
 Voinicelu,
 Uita chinulu
 Si destinulu
 Ca veninulu,
 Si cà-i ea
 Singurea,
 Ci se 'ndrépta
 Susu, descépta,
 Si ascépta,
 Intr'unu locu
 Si cu focu,
 Chanulu mare,
 Celu ce n'are
 Indurare
 De-unu poporu
 Peritoru . . .
 Si mongolulu,
 Ca potopulu,
 Imple totulu
 Giuru de giuru
 Impregiuru ;
 Óstea-i mare,
 Fine n'are,
 Nu-i scapare !
 Inse ea,
 Voinicea,
 Nu se 'nfrica,
 Man'a-i mica
 Aredica
 Spad'a 'n golu
 Spre mongolu,
 Si mi-lu taia
 Cu vapaia,
 Face-o claia,
 De pagani
 Si capcani,
 I demica
 Si despica
 Fara frica . . .
 Candu din dosu
 Unu fricosu
 O lovesce
 Misielesce,
 Ea slabesce,
 Cade chiar
 Pe Ladaru.
 Chanulu mare
 La ea sare
 Cu turbare,
 Ca s'o ia . . .
 Inse ea
 Nu se perde,
 Cum lu-vede
 Se repede,
 Si pe candu
 Chanulu blandu
 Ar ajunge,
 Ea se 'mpunge,
 Móre 'n sange,
 Bratisiandu,
 Sarutandu
 Pe-alu ei mire,
 Cu iubire

Fericire.
 Bietulu chanu,
 Ce dusmanu,
 Chinu-si néca,
 Spad'a 'n téca
 Si s'apléca
 Suspinandu,
 Lacrimandu,
 I resfatia
 Cu dulcétia
 Dalb'a-i fatia,
 Si plangédu
 Sarutandu
 I se 'nchina
 Ca la dîna
 Séu regina . . .

Si trei dile nencetatu
 Planse elu nemangaiatu,
 Si a patr'a dî in fine
 Ingropà, versandu suspine,
 Pe copil'a banului,
 Pe Orfan'a Crisiului.

Iosifu Vulcanu.

Venatóri'a de ursu.

— Aventura venatoréscă. —

Vre-o câti-va ani, dup'olalta, totu-de-una la inceputulu tómcnei faceam din mai multe puncte de vedere, excursiuni in Carpatii iubitei mele patrie, Transilvania. Astu-felu in tómn'a anului 1870, me aflam in neasemenatu romanticele pârti ale tierii Hatiegului, candu intr'o dî unu ciobanu, mandru ca bradulu, intra in colib'a, in care me aflam faiandu-mi unele notitie, si in numele domnului sêu, proprietariulu turmeloru de oi, me invita la vênatulu unui ursu, care de mai multa vreme si-petrecea timpulu cu decimarea turmei.

Ce e dreptu, numai de câtu, cum m'am asediatu la acelu locu, am descoperitu proprietariulu oiloru dorinti'a, si acest'a mi-a si promis, a-mi procurá, la ocaziunea data, desfetarea si pericolulu unui astu-felu de vênatu.

Io, imbucuratu de complinirea unei dorintie de predilectiune d'ale mele, primfi cu placere invitatiunea si, degiá trei óre dupa invitatiune, fiindu cà ciobanulu me grabiá fórte, me urcai calare armatu si pornfi càtra desulu muntiloru. Imbracamintea-mi erá simpla: cióreci caldi si calciuni nalti, cogiocu de lana greu, caciula calda. Asemenea si armatur'a: o spada de vênatoriu obla din otielu bunu si o pusca probata cu dóue tievi.

Don Carlos.

Sociulu meu inca avea o pusca. Cutitu ca alu meu, dîse elu, nu are; inse are unu cutitu tiepanu nu de despretiuitu, cu care ucide câte unu mnelu grasu. Astu-felu inarmati si calàri pe ososii si sprintenii cai de munte porniramu càtra tînt'a nòstra. Dupa ce calàriramu mai multe óre, ajunseramu la câte o livadia grasa, pe care pasceau numeróse oi albe ca néu'a; si pucinu timpu dup'aceea, dupa ce mai trecuramu, cu periclitarea vietii, peste o punte tare angusta, sosiramu inaintea stânei proprietariului, a betranului Pascu.

La stâna ne primira cu bucuría. Betranulu Pascu si sierbitorii lui se apropiara cu tóta reverinti'a si betranulu oieriu mi-ajutà a me scobori iute de pe calu, bineventandu-me cu tóta sinceritatea, ce caracteriséza pe Romanu, si mai cu séma pe celu munteanu si ospitalitatea sa. Sierbitorii lui, totu fetiori tiepeni, sanetosi si bine crescuti, stá in departare anumita; inse numai de câtu cum me apropiai de stâna se grabira a-mi sierbí cu lapte, untu, casiu si a-mi pregatí unu asternutu mole din piei de óie.

Intr'aceea se fece nópte. Sierbitorii betranului se departara pentru a usiorá caniloru padîrea turmei. Acuma betranulu se apropià de mine.

— Domnule, — dîse elu, — nóptea e aici. Ursulu acusi va parasí pescerea sa pentru a-si rapí o óie de cina. Tu esti unu omu deprinsu, deci nici nu ti-voiu prescrie; inse fiindu cà n'ai vênatu inca ursu, nu luá in nume de reu, déca ti-voiu dá unele indegetàri, cà-ci io sum vechiu vênatoriu; unu-spre-diece ursi sangerara de glóntiele puscei mele si sub cutítulu meu.

Lu-silí pe betranulu sè sieda, si dupa ce i dedi sè faca o inghititura buna din plosc'a mea cu vinarsu de prune, elu continuà:

— Venatulu ursului nu este chiar asié de periculosu déca omulu remane cu sange rece si mintea tréza. Domnule, ursulu este si fricosu, si déca lu-nimeresci bine, o tulesce la fuga. Inse e periculosu déca lu-ranesci numai usioru, cà-ci atunci e furiosu. si, déca vênatoriulu incepe a scapá cu fug'a, nesmintitu este perdutu. Ursulu in fug'a cea mai mare ajunge pe vênatoriu, si lu-ucide prin infricosiatele sale imbratîsiàri. Inse déca vênatoriulu stà curagiosu locului si trêntesce unu glontiu in cóst'a stanga a monstrului infuriatu, acest'a va cadé. Éra déca glontiulu te-a mintitu, si ursulu te persecutéza, si noi nu suntemu in apropiare, atunci, domnulu meu, ascépta-lu cu tóta resolutiunea, si, candu s'a apropiatu, intórceti pusc'a

si lovesce-lu cu patulu puscei intre ochi, cà-ci acolo este fórte simtitoriu, si indata se va tavalí pe pamentu, dupa ce, apoi, cu cutítulu teu celu mare i poti stinge viéti'a. Neplacutulu nostru óspe aici este unu ursu negru, betranu si uritu, care a ucisu pan'acuma multi dintre cei mai buni cani ai mei. Sér'a vine la turma si totu-de-una o lipsesce de cca mai grasa óia. Pan'acuma nu l'am potutu puscá, pentru cà n'a fostu luna, fiindu cà inse asta-di se incepe lun'a plina, i vomu peptená pielea. Asié dara numai sange rece si tîntire securu sè fia, apoi totu vênatulu va devení chiar nepericulosu.

— Inse culca-te, — adause elu redicênduse, — ca sè odihnesci pucintelu, pentru cà la mediulu noptii, candu ursulu se va iví sè ffi la putere. Io voiu grigi, ca sè te trezésca la timpulu seu. Nópte buna.

Dupa patru óre de somnu me trezii si me uitai la orologiu; erá 11½ óre. Numai de câtu me scolai, si la lumin'a unei pragine ardiende me pregatí pentru lucrurile ce erau sè urmeze. Anim'a-mi batea mai rapede; eram fórte agitatatu, candu cine-va se apropià cu pasi iuti de stâna, si betranulu intrà. Betranulu Pascu imbucuratu, vediendu-me scolatu si pregatitu degiá, me salutà amicalu si dîse:

— Timpulu a sositu! Nu potemu sè intardîamu. Lucéferulu stà d'a supra vêrfului muntelui, si, peste pucinu ursulu se va iví la loculu seu.

Io implui bine pusc'a. Betranulu visità impletur'a puscei sale vechie, si apoi lnà unu cutitu poternicu, ce portà in sierpariulu seu.

— Domnule, vina! — dîse elu incetu.

Io i urmai.

Acusi dup'aceea ajunseramu la turmele de oi, cari zaceau liniscite pe pamentu. Pastorii siedeau impregiurulu unui focu mare, ce lunutriau cu butuci gigantici. Apropiandu-ne, ei ne intimpinara. Fia-care dintre ei avea o pusca c'o tieve si unu cutítu tiepanu. Betranulu postà ómenii sei in giurulu turmeloru; pe mine me puse langa unu trunchiu grosu de arbore, pe langa care ursulu obicinuiá a duce pred'a sa. Betranulu se ascunse o suta de pasi dupa mine intr'unu tufisui.

Intre mine si betranulu erá o padisce, luminata de luna; astu-felu poteam binisioru tîntí.

Dóue óre intreges steteramu la panda, inse de ursu nici vorba nu erá inca. Degiá incepui a me indof déca ursulu va vení séu ba, candu d'odata canii incepura a urlá cu vehementia si vre-o câte-va puscature resunara tunandu in-

fricosiatu. Pucine mominte mai tardîu se escà unu sgomotu in tufisiulu de langa mine; pul-sulu meu batea mai iute. si mi-a costatu multu a me poté dominá, pentru a poté descarcá cu sange rece arm'a, dupa cum m'a informatu betranulu; candu d'odata unu animalu negru, diformu veniá tropotindu, in gurá c'o óie, ce batea din picióre. Acum ajunse pe padiscea amintita, io tintîi, si descarcái pusc'a; o murmuratura vaietatória fu respunsulu datu impuscaturei mele. Dupa ce fumulu se resfirá, ursulu inca se vediù disparutu, si numai ói'a moribunda, ce ursulu lasà din gur'a sa, zacea pe padisce.

Din nou incarcai pusc'a. Atunci betranulu stá inaintea mea ridîndu, si privindu la pamentu dise:

— Bine ai nimeritu, domnule; acel'a sciù cà numai càrcàie. Privesce càtu de langa este urm'a de sudori!

Intr'aceea sosira si unii fetiori, ca sè persecute ursulu. Inse betranulu i opri:

— Lasati, nu alergati dupa elu! acusi se va face diua, si apoi toti dimpreuna lu-vomu goní. Aduceti la stâna ói'a ranita; pulpele grase, fripte pe jaru, nu voru fi rele.

La mancare unu june pecurariu mi-enarà, cum ursulu, scutitu de nescé tufári a petrunku in turma, si cà, apoi, atacatu fiindu de càni si puscatore, luà in gura unu berbece grasu si se departà comodu prin tufisiu.

Atunci apoi l'am lovitu io.

Deminéti'a se ivise, candu noi porniramu, la persecutarea morbosului animalu. Dupa pucine momente steteramu la loculu, unde am lovitu ursulu, si o lunga urma de sudóre aretà directiunea, in care a fugitu. Betranulu se plecà la pamentu si scrutà cu atentiune sudórea.

— Domnulu meu, binel'ai nimeritu! chiar in ficatu; sangele e negru. D'a bunaséma este fórte greu ranitu, si nu e departe d'aici.

Pornindu pe urm'a sudorii, dupa unu timpu indelungatu, ajunseramu la cursulu unui isvoru, unde perduramu urm'a. Inse betranulu si la acésta intemplare sciù sè dèe suatu:

— Cunoscú io astu-felu de apucature! -- dise betranulu.

Elu a fugitu prin apa d'alungulu riului, pentru ca sè ajunga la culcusiulu seu.

Pucine mominte dup'aceea astupà cu pamentu si petrisiu cursulu isvorului, si dupa ce ap'a se scurse, espertulu betranu ni aretà urme clare de picióre de ursu. Inaintea nóstra se redicara nescé stance de petre incungiurate cu tufisiu desu si stegiari putrediagramaditi. Aici

betranulu stete pe locu. Iute aruncà de pe sine cogioculu si resfranse camasi'a cea larga. Dup' aceea luà intre dinti cutítulu seu celu lungu, in man'a sa musculósa pusc'a si fece semnu sè-i urmezu insocitu inca de doi stânari.

Gramedi de petrisiu impedecau pasii nostri. Ajungèndu intr'o crepatura angusta, de unde ajunseramu la unu locu micu, liberu, incungiuratu cu tufisiu de smeura, betranulu nostru d'odata observà si ni aretà éra urm'a de sudori. Numai de càtu demandà cestoru doi stânari sè remana aici si sè padiésca crepatur'a. Pe mine insu-mi me puse langa o stanca colosala si me rogà din nou sè fiu cu sange rece. Pana ce intornà din gur'a crepaturei resunarà dóue impuscature si apoi se audiá sgomotulu, produsu prin rumperea clombeloru uscate si putrede.

— Vine! — siopti betranulu punendu pusc'a la ochi. Suie-te pe stanca, io singuru vreu s'o gatu cu elu.

Tufele de smeura se despartira in dóue pàrti, si dintre ele esî unu mandru ursu negru, privindu selbatecu in giurulu seu. Betranulu nostru tînti unu momentu, si din nenorocire nimeri ursulu numai in piciorulu din deretru. Racnindu infricosiatu besti'a fórte iritata se aruncà acuma a supra betranului, care, aruncandu pusc'a, asceptá cu cutítulu gat'a ursulu.

— Privesce! — mi-strigà inca elu cu sange rece, — astu-felu ucidemu noi pe rapitorii turmeloru nóstre!

Numai decátu proptindu-se pe piciorulu dreptu si apucandu cutítulu in man'a drépta, cu man'a stanga aruncà caciul'a din capu. Ursulu, redicandu-se pe cele dóue picióre din deretru veniá tusîndu si suflandu din nàri spre betranulu Pascu. Unu momentu si betranulu romanu munteanu se aruncà ca fulgerulu a supra ursului si infipse cutítulu de vre-o câteva ori in laturea ursului. Acest'a racnindu inspaimantatoriu si intindîndu ghiarele infricosiate, se plecà spre betranulu.

Inse curagiosulu oieriu romanu, dupa ce mai dede ursului o impunsetura, sari iute in laturi. Ursulu ranitu de mórte, se mai leganá ametîtu, si apoi cadiù mortu la pamentu, sangerandu fórte din mai multe rane afunde. Io priviam ca impetritu la acésta lupta, si numai mai tardîu me incaldii.

— Feciori, adunati-ve! — strigà acuma betranulu, si in pucinu timpu toti steteamu in giurulu ursului trantitu.

Ursulu ucisu a fostu unu esemplariu frumosu; trei urme naltu si cinci urme lungu, bi-

ne desvoltatu. Fiindu că la grumadi n'avea verig'a galbena de peru, betranulu l'a pretiuitu a fi de n'oue ani. Sierbitorii d'abié lu-pusera pe nesce bårne asiediate curmedisiu si lu-dusera pana lu stâna, unde betranulu, la dorinti'a mea, lu-cantari si se vediu că apésa patru sute si doi-spre-diece pundi.

La despartîre betranulu mi-donà pelea si

ghiarele, éra io me obrusei a dá pecurariloru căte unu modestu onorariu. Dupa tôte aceste ei toti me petrecura departe, pana ce trecuramu tôte locurile periculóse din munte.

Cu astu-felu de luptatori, cu astu-felu de anime romane m'asiu poté duce nu numai la lupta cu ursi si lei . . .

Ionu Valeriu Barcianu.

S A L O N U :

Premiula femeiloru romane.

De óra-ce concursulu anuniatu anu cu optu galbeni — din fondulu „Premiului femeiloru romane” — pentru o novela buna n'a avutu rezultatulu doritu, de asta-data deschidemu, concursu nou.

Se cere o novela originala din istori'a natiunala séu din viéti'a poporului romanu.

Terminulu tramiterii (la redactiunea acestei foi) e 1 maiu c. n. anulu curinte, — éra premiulu **10 galbeni**.

Potu concurge toti literatii romani, de dincóce si dincolo de Carpati.

Premiulu se va judecá de catra o comisiune de 3 insi, — ér novel'a premiata se va publicá in „Familia.”

Diariiele romane sunt rogate a reproduce in colónele loru acestu anunziu.

Budapesta 1/13 januariu 1874.

Redactiunea „Familiei.”

La anulu nou.

Nu ve spariati! Nu vreu sè gratulezu. Satuli de gratulatori — din anima si din datina — sciú cã n'ati ascultá cu placere stereotipiculu: „La multi ani!”

Mai alesu acoia, la cari se gratuléza — pentru bani, (si aceia sunt multi,) sciú cã s'aru spariá de gratulatiunea mea, gandindu, cã acuma voru fi siliti sè contribuésca ce-va pentru cutare si cutare scopu filantropicu.

Si acest'a ar fi unu ce grósnicu.

La noi, dorere, inca nu existe zelulu de sacrificiu pentru binele comunu. Se afla cãti-va insi, cari in continuu stau la dispositiunea natiunii, cari si-gert-fescu dílele si sanetatea; dar mass'a publiculu nostru stá in nemiscare, par cã n'ar fi in ea putere de viétia si consciintia natiunala.

Éta éra-si a trecutulu unu anu, si noi stâmu si acuma totu acolo, unde ne aflámu la inceputulu lui, cã-ci progresulu ce amu facutu e atât'a cãtu mai — nimica.

Asociatiunile nóstre de cultura nu si-au immul-títu capitalulu cu vr'o suma mai mavisióra.

Institutele nóstre de invetiamentu devenira mai

desierte. Tinerimea romana, par' cã si-a perditu gustulu pentru studie, nu mai imple salele gimnasiiloru si academiiloru de drepturi, ca in anii de la 1860 incóce. De cãti-va ani si in privinti'a ast'a suntemu in decadintia.

Literatur'a natiunala a mai adausu unu anu catra suferintiele sale din trecutulu. Dar co dícu: „literatura”? Avemu noi (intielegu numai partea natiunii dincóce de Carpati) óre o literatura? Avemu noi opere de sciintia, de arti, de beletristica?

Tóta literatur'a nóstra se concentréza in cele cãte-va diuarie, cari vegetéza din anu in anu.

Si-apoi diariiele, propriaminte, nici nu-su literatura.

Dar de unde sè avemu noi literatura, déca nu avemu nici publicu cetitoriu.

Inse n'am dísu-o bine. Publicu avemu, cetitori inca se afla, numai prenumeratori nu gasesci nici cu lamp'a lui Diogene.

Unu amicu mi-a scrisu mai dílele trecute: „La noi merge treb'a inca asié, cãtu nu numai sè dai publiculu lectura (déca se póte chiar gratis,) ci sè-i faci si frumosulu, ca sè cetésca, altmintrea nu merge. Destulu de reu, cã nu este altmintrea; dara totu asié a fostu si la alte popóre, si este chiar si asta-di, in aceste timpuri miserabile, candu tôte diurnalele se multiamescu a trage de pe o dí pe alt'a. De altmintrea veni-va timpulu, candu sacrificiele aduse asta-di voru fi apretiate si deplinu remunerate prin — efectulu loru salutaru.”

Éta situatiunea literaturai nóstre. Lucrati, bieti literati romani, cã-ci acusi — candu nu veti mai avé ce mancá — sacrificiele aduse voru fi apretiate prin — *efectulu loru salutaru.*“

Nu asié!

A totu face frumosulu, a indrugá la complimente góle, a netezi ceea ce ar trebui taiatu, este a produce chiar contrariulu celuia ce voimu.

A spune reulu, ca sè se póta corege; a descoperi defectele, ca sè se póta suplini; a aretá ran'a, ca sè se póta vindecá, — éta program'a mea.

Voimu sè fimu ce-va? E bine, atunce trebuie sè spunemu, cã pe ce cale potemu fi? Voimu sè traimu? Dar atunce trebuie sè lucrámu! Voimu sè nu morimu? Apoi sè conservámu celu pucinu poterea de viétia.

Care e poterea de viétia a unei natiuni?

Cultur'a. Avend'o acést'a, cealalte atribute sè

castigu usioru, cà-ci ea ni le indica si ne aréta calea, pe care trebuie sè pornimu spre scopulu doritu.

Éta dara tînt'a, la care trebuie sè tindemu!

Cultura, cultura si éra-si cultura!

Sè ne cultivàmu toti, sè invetiàmu si sè dàmu mana de ajutoriu conducatoriloru nostri spre lumina.

Dar mai pe susu de tôte: sè ne ingrigimu de instructiunea poporului nostru, sè-i facemu scóle, sè-lu invetiàmu carte, sè nu remana nici unu Romanu carele sè nu scía a cetí si a scrie.

Invetiatur'a e puterea cea mai mare. Déca toti Romanii aru scí carte, — ori câtu de saraci suntemu noi, nu m'asiu mai teme de viitoriu, — ci asiu fi siguru, cà natiunea mea va traí si infloir.

Dar scolele numai pentru baiati nu ni ajungu. Aceste sunt numai ale unei generatiuni. Ni trebuiescu si scole pentru adulti, adeca pentru aceia, cari au trecut deja anii copilariei — fara invetiatura.

Dar nici aceste nu ajungu.

Ni trebuie unu felu de casina poporala in fia-care comuna. Si acest'a séu la preotulu séu in scóla.

Preotulu si invetiatoriulu, déca dorescu binele poporului, sunt meniti a infintiá acésta casina. Ei sè faca colecte intre poporu, si sè cumpere carti folositoare si sè aboneze diuarie scrise in interesulu poporului. Apoi sè adune poporulu celu pucinu odata intr'o septemana, duminéc'a, sè-i cetésca si sè-i esplice acele carti si diuarie.

Ei déca voru face asié, voru binemeritá de natiune.

Sè invetiàmu poporulu, sè-lu desceptàmu si sè-lu conducemu la lumina, — éta devis'a nóstra pentru anulu viitoriu.

Spinu Ghimnescu.

Pancove de carnevalu.

E bine, éta-me-su si bucatariu!

Dvóstre ve mirati, cà si fara 'nvetiatura me dau de bucatariu.

Nu ve mirati! Nu sum eu omulu celu d'antáiu, carele fara nici o 'nvetiatura m'am facutu — bucatariu.

Dar findu cà sciti si dvóstre, cà n'am invetiatu bucatari'a, nu ve mirati, déca unele din pancovele mele voru fi — necópte.

Pancove de carnevalu!

Pentru ce óre pancovele sunt mai bune tocmai in carnevalu?

Pentru cà atunce e mai multa unsóre própeta, si-apoi scimu, cà nimica nu potemu scóte la cale, déca mai antáiu — nu ungemu bine.

Sciti ce asemenare e intre o pancova si unu balu?

Cà amendóue ne ardu, déca nu bagàmu de séma; ceea indata, ér acest'a mai tardíu — dupa cununiá.

— Femeile séu barbatii iubescu mai multu balurile?

— Femeile.

— Pentru ce?

— Pentru cà totu-de-una invingatorii iubescu mai multu batalifele.

*

— Asié dara balulu e — batalia?

— Da. Inse cu acea deosebire, cà in balu tocmai comandantii sunt supusii comandatorulu.

*

A de-una-di intr'o societate de dame si barbati, acesti din urma — vorbindu despre politica — pronunciau adese ori cuvintele „fusiune“ si „coalitiune.“

Un'a dintre dame i intrebá:

— E bine, spuneti-ne si nóue, ce va sè dica „fusiunea“ si „coalitiunea“?

Si unulu dintre barbati respunse:

— Déca eu me 'nsoru si ieu o socia, facu „fusiune“; déca inse ea apoi si-capeta si unu curtenitoriu, indata se ivesce la mijlocu — „coalitiunea.“

*

Intr'unu orasiu, unde casatori'a civila s'a introdusu de curendu, o dama betranutia se presintá la primaria:

— Aice se facu casatoriéle civile?

— Da.

— Asié dara ve rogu sè me cununati indata.

— E bine, unde ti-i mirele?

— Pardonu! Eu am ganditu, cà aice voi capetá si unu mire, de óra-ce eu n'am si casatori'a civila e obligatoria.

Figaro.

Don Carlos.

— Cu portretu pe pagin'a 5. —

Cetitorii diuarielorlu politice cunoscu bine acestu nume, care cu dreptu cuventu se póte numi urgi'a Ispaniei.

Resboiulu civilu, care de atátia ani devastéza strabun'a tíera a ispanioliloru, a storsu compatimirea lumei intrege.

Causatoriulu acestui resboiu e fanaticulu pretendinte de tronu, Don Carlos, alu carui portretu lu publicàmu in nrulu acest'a.

Biografi'a lui credemu, cà nu intereséza pe multi, deci nu vomu ocupá spaciulu.

Thalia romana in Buda-Pesta.

Serbatorile Nascerei Mantuitoriuului sunt díle de bucuria pentru toti crestinii; nici odata inse Romanii din Buda-Pesta n'au avutu „Craciunu“ atátu de frumosu, cà celu de estu-timpu. Éste mangaiatoriu pentru anim'a ori càrui moritoriu, a merge la atari serbatori in Sant'a Santelorlu, si rapitu de accentele armoniose a le cantariloru si a le cuvintelorlu si cuventárilorlu divine (unde se tienu de aceste-a), a sborá cu cugetulu susu la Domnedieu, — dara placutu si rapitoriu este pentru anim'a ori càrui romanu, daca dupa serbatórea petrecuta cu bucuria intre „ai séi“, mai pote intrá si in acelu templu, unde cu voce elocinte i se areta simple-

tatea ferice a pastoriului, castulu amoru candidu alu frumósei tierance, plagele societății omenesci, ridicolulu afectiunei si alu imitatiunei nenimerite, eroismulu adevratu si celu falsu, amabilele datine a le poporului, si tóte aceste-a se intretiesu cu dulci cantări romanesci, pline de iubire de patria si de natiune. De acest'a mangaiare, bucuria si placere avù parte coloni'a romana din Buda-Pesta, in dílele de la 7 si 8 l. c.

A dóu'a dí de Craciunu, indata dupa esírea din „Cas'a Domnului“, totu cunoscutulu te intempiná cu noutatea imbucuratória: „Ionescu a sositu si pe séra va dá prim'a representatiune in sal'a de pe promena-d'a „Széchényi.“ Anevoia credu sè fia romanu, care audiendu de acést'a sè nu fia grabitu a profitá de bun'a ocaziune, daca numai i-a permisu impregiurárele, cari, precum se scie, jóca mare rolu in vícti'a omenésca. Sér'a la 7 óre se si intrunì unu frumosu publicu romanu, in sal'a amintita. Erau de fatia: baronesele Popp, dómnele: Mihályi, Gojdu, Alduleanu, Puscariu, Romanu, Besanu, Cimponeriu, Stupa, Miculescu; domnisiórele: Mihályi, Stupa, Babesiu, Alduleanu, Atanasieviciu, s. a. s. a. insoțite de „cei mai de aprópe“, éra giuru impregiuru se postase „speranti'a natiunei“, acceptandu toti cu nerabdare inceperea representatiunei.

Dlu Ionescu erá nitielu ragusítu, cu tóte acestea vócea-i poternica si suava, mai alesu in mollu, dede proba de scóla, in precis'a executare a cantecelor din „Romanulu munteanu“, cu care si-incepù representatiunea, incantandu publiculu si secerandu multe aplause. Urmara piesele: „Greculu amorisatu“, „Pandurulu cersítoriu“ si „Dóm'n'a de la Paris“ séu „Cocon'a Chiriti'a“, in cari tóte dlu Ionescu dovedi desteritate artistica. In dóue piese avù rolu si soci'a dsale, dn'a Epifania Ionescu, care in costumulu romanu tieranescu, cu deosebire a dóu'a óra, erá o infatisiare pré placuta, si esclá cu dulcéti'a vócei in duetulu melancolicu „Adio.“

Dlu Ionescu dede si a dóu'a representatiune, care culminá in piesele „Metusi'a Angelusi'a“ si „Evreulu gardistu.“ Cu asta ocaziune publiculu fu mai putínu numerosu, cu deosebire dame au fostu fórté putíne, póte fi si din caus'a marei departári, — fiindu loculu, unde s'au datu representatiunile, mai la marginea urbei.

Precum intieleseram, dlu Ionescu plecá de aici la Vien'a unde se díce cá ar fi engageatu pe una luna intréga. Intorcundu-se din Vien'a va amblá prin Maramuresiu, Satumariu si Bihari'a, unde Romanimea lu-va primí de securu, pretotindenea, cu bratiile dăchise.

Din parte-ne multiemiti de placerea, ce dlu Ionescu ni-a facutu, rogámu pe Domnedieu sè-lu aiba in sant'a sa padia; sè-lu conduca pretotindenea in pace si sè-i ajute a incaldí cu artea sa si piopturile amortíte!

Hortensiu.

OE E NOU?

** (La multi ani fericiti!) Cu acésta dorintia intimpinámu in diu'a de asta-di pe cetitorii nostri. Er natiunii, scumpei nóstre mame comune, i poftimu ca

in anulu vítoriu, sè i se vindece, prin iubirea filoru sèi, tóte ranele facute de sórtea fatala. Si inchinámu cu mus'a poporala: „Cele bune sè s'adune, cele rele sè se spele!“ Si dupa aceste noi incepemu activitatea nóstra cu poteri rennoite, cerendu concursulu spiritalu si materialu alu tuturoru ómeniloru de bine!

** (Regele Bavariei) are venitu pe dí in suma de 3680 taleri, regele Saxoniei 1852 taleri pe dí, regele Wurtembergului 1757 taleri, marele duce de Hessen-Darmstadt 988 taleri, marele duce de Saxon-Weimaru 767 taleri, marele duce de Oldemburgu 465 taleri, principele de Schwarzburg-Sonderhausen 424 taleri, principele de Schwarzburg-Rudelstad 126 taleri, principele Beuss, linia mai vechia 98 taleri pe dí. Prin urmare regele Bavariei e celu mai manciosu din toti.

** (Insul'a Sta Margareta.) Insul'a, in care Bazaine fu transportatu ca prinsonieru, apartine grupei de insule situate facia cu Cannes, cam la 1800 metri de tiermulu provençalu. Fortaréti'a acésta fu radicata de Richelieu pe o stanca orizontala, si reparata de Vauban. Ea a servitu adesea ca inchisóre de statu. Personagiulu cunoscutu sub numele de masque de feru a statu in ea 17 ani, asemenea si Lagrange-Chances, autorulu filipicei contra regentului. Este curiosu, cá Broglie a esilatu pe Bazaine in aceea-si insula, unde unulu din stramosii sei, episcopulu de Grand, a fostu prinsonieru.

** (Daru.) Dna Steege, nascuta Negri si ficole sale dnele Maria Cretianu si Elena Steego, au oferitu bibliotecii centrale din Iasi bibliotec'a pré regretatului Dr. Steege fostu ministru. Acésta biblioteca se compune din 1449 volume.

** (Poporatiunea Europei.) Europa numora actualmente 282 milióne locuitori, ceea ce face 1568 pe mila patrata. La 1786 avea 167 milióne, adeca 928 pe mil'a patrata. Proportiunea deci a crescutu, in mai pucinu de unu secolu, cu 96%. Acésta crescere inse a diferitu dupa tieri: La 1700 tieretele cele mai poporate erau Lombardia, Belgia si Francia. In Lombardia, la acésta epoca, erau 5000 locuitori pe mil'a patrata; in Belgia mai atát'a; in Francia 2400. La 1800 Lombardia avea 4300; Belgia 5500; Francia numai 2800. La 1861 Belgia numerá 8705; Lombardia 8023; Francia 3730.

** (Statistic'a caletoriloru si mortiloru in caletoria.) Dupa unu articolu publicatu de díariulu „Nautical Magazine“, numerulu persóneloru omorite in Englitera pe drumurile de feru in anulu 1872 este de 1145; numerulu caletoriloru transportati este de 423.147,164. Poporatiunea este dar de 3 la suta. Mortile ocaziunate prin naufragiuri se suie la 590; numerulu mortiloru cauzate prin accidente pe strade este de 118. Totalulu mortiloru accidentale in caletorii si amblete in regatulu-unitu alu Engliterii, pe timpulu anului 1872, se suie deci la numerulu de 1853 de ómeni.

Biserica si scóla.

‡ (Alegerea de patriarcu ecumenicu ordossu) s'a facutu dílele trecute la Fanaru, alegéndu-se parintele Ioachimu. Alegerea fu intimpinata cu bucuria din partea poporatiunii.

‡ (Din tóte sectele religióse in Statele Unite din Americ'a,) catolic'a este aceea care, de la 1850 pana la

1870, a facutu mai multu progresu. In acesti 20 de ani numerulu catoliciloru s'a indoiu. Emigratiunea aduce neincetatu recruti noi. Infiuntia catoliciloru intruce asta-di pe a metodistiloru, a caroru numeru in aceea-si periôda a crescutu numai cu 4%.

‡ (25 dame, séu dsiôre) urméza anulu acest'a, cursurile facultății de medicina din Berna. Printre ele sunt 22 studente pe cari celu din urma ucazu alu guvernului din St.-Petersburg le-a silitu acum de curendu a parasî Zurichulu. Rectorulu universității din Berna anulu acest'a a luat de tema a discursului seu de deschidere instructiunea femeiloru; elu s'a silitu a demonstrá câtu de multu face necesaria acésta instructiune miscarea ce se produce peste totu loculu.

Societăți si institute.

‡ (Dn'a Dora d'Istria,) nascuta principesa Ghica, fu numita la Neapolea membra onoraria a Societății de sciintie si arti, cu medail'a de prim'a clasa.

‡ (O noua biblioteca publica in Bucuresci.) Ateneulu Romanu la 23 dec. la ôr'a 1 dupa miédia-di a deschisu bibliotec'a sa, punendu-o d'ací nainte la dispositiunea publicului d'ocamdata de trei ori pe septimana.

‡ (Ateneulu Romanu.) Program'a conferintieru pe anulu 1873—74. 16 decemvre. G. Stanescu. Rafael: Viéti'a si operele lui. 20 decemvre. Chr. Pascanu. Consideratiuni a supra pretinsei stari ozonice a atmosferei. 23 decemvre. G. Sionu. Despre Colinde, (Buna diminétia la Mosiu-Ajunu.) 27 decemvre. C. Dragescu. Igien'a frumusetii si amorului. 30 decemvre. I. Masimu. Despre limba. 31 ianuariu 1874. U. de Marsillac. Despre poesi'a infinitului. 6 ianuariu. Colonelu Stef. Falcoyanu. Calendarulu, Mersulu timpului. Prevederea fenomenelor metereologice. 10 ianuariu. Gr. Tocilescu. Petru Cercelu. 13 ianuariu. T. Charlier. Drumurile de feru. 17 ianuariu. I. C. Bratianu. Miscarea economica. 20 ianuariu. V. A. Urechia. Convorbiri literare. 24 ianuariu. St. Mihailescu. Darwinismulu. 27 ianuariu. I. A. Cantacuzinu. Teori'a, fisica si fisiologica a muzice. 31 ianuariu. Davila. Conservatiunea vinuriloru. 3 fauru. B. P. Hasdeu. Despre limba. 5 fauru. Gr. Ventura. Despre trecutul si viitorulu muzice. 7 fauru. Vericeanu. Convorbiri economice. 10 fauru. A. Laurianu. Heliade si operele lui. 14 fauru. Chr. Pascanu. Despre alimente, alegerea alimentelor. 17 fauru. P. Gradisteanu. Despre Machiavel. 21 fauru. G. Sionu. Pacala si Tandala. 24 fauru. G. Negre. Vesuviulu si eruptiunile sale. 28 fauru. Dr. Davila. Despre ambulantie. 3 martiu. V. Roques. Drama Romana. 7 martiu. Vericeanu. Convorbiri economice. 10 martiu. U. de Marsillac. Frumosulu si Frumusetia. 14 martiu. St. C. Mihailescu. Selectiunea naturala. 17 martiu. C. Stancescu. Studiu a supra artelor plasticé la espositiunea universală din Viena. 21 martiu. Dimitrescu Tassianu. Despre scólele de aplicatiune; organizatiunea lor. 24 martiu. A. Odobescu. Artea bisantina. Conferintiele ce se voru mai face, pe langa cele aci publicate, se voru anuncia prin diare.

Literatura.

* („Fôva invetiatoriloru poporului“) scôsa de ministeriulu ungurescu in siepte limbe, intre celelalte

si romanese, si impartita gratis la câta frundia si érba, dupa o agonia de mai multi ani in fine dilele trecute a incetatu. De si impartita gratis, acésta fôia — pricepemu editiunea romanésca — cetitori nu avea de felu, si a nume din dôue cause: antâiu, materialulu — jumetate nu avea nici unu interesu pentru noi Romanii; a dôu'a, cà tóta fôia erá asié de reu tradusa, încâtu nimene nu o intielegea. Astu-felu dara invetiatorii nostri n'au perdutu nimica, ér literatur'a romana a castigatu, cà-ci s'a mai curatitu.

* (Unu apelu si rogare.) Sunt dôue episóde fórté interesante in istori'a Romaniloru inainte de anulu 1848, cari merita si reclama sê fia ilustrate nu numai in istori'a nôstra, dara si in poesi'a nôstra nationala, cu atâtu mai multu fiindu cà persónele, ce au jecatu rolulu principalu in acele dôue episóde avea sê ajunga mai tardiu la o insemnatate fórté mare in societatea nôstra, atâtu prin positiunea lor, câtu si prin acele evenimente, ce au fostu consecinti'a faptelor, ce au implinitu. Intielegu pe nemoritorulu nostru prefectu Avramu Iancu si pe primulu nostru barbatu de statu Andreiu bar. de Siaguna. Asta-di ambe aceste individualitati, cu unu caracteru atâtu de expresu si originalu, zacu acoperite de gielele reci ale mommentului. Unulu au moritu ca martiru alu principiiloru si alu convictiuniloru sale, éra celu de alu doile ocupandu celu mai inaltu rangu alu biserice. gr. or., la care l'a redicatu forti'a talentelor si a calitatiloru sale. Ambii acesti barbati insemnati si-au testatu viéti'a si faptele lor istorice si poesice. Atâtu istoriculu, câtu si poetulu va afiá in viéti'a lor episóde destulu de interesante si caracteristice, pentru ca sê merite a fi studiate si cunoscute nu numai din punctu de vedere subiectivu, dara si obiectivu. Subscriusulu ocupandu-se si voindu a tractá intr'unu modu novelisticu dôue episóde din viéti'a acestoru doi barbati, se adreséza prin aceste renduri la contimporanii sei si a celor doi barbati cerendu-le urmatóriele informatiuni si adeca relatiyu la Avramu Iancu: déca aceea episóda pe care „Familia“ o-a publicatu in nr. 5 din anulu 1873 sub titlulu „Amorulu lui Iancu“ contine ce-va adevéru séu nu? Éra relativu la fericitul Siaguna ar dori sê afle detaliurile acelei episóde, ce s'au petrecutu la Abrudu intre dinsulu si ungurénc'a Varga Catalina si in deosebi despre acést'a date a supra etâti, conditiuniloru ei de viétia sociala si familiara. Ori ce informatiuni in cestiunile aceste voru fi primite cu recunoscintia de catra I. G. Baritiu, in Zernesci, via Brasiovu.

Teatru.

‡ (In teatrulu din sal'a Bosel,) la Bucuresci, sub directiunea de scena a dlui M. Millo, la 23 dec. a. tr. s'a represintatu: „Chiriti'a la espositi'a de la Viena“, povestire umoristica cu cantece, compusa acum de ocaziune si esecutata de dlu Millo.

‡ (Sal'a Bosel teatru romanu.) La 22 decemvre 1873, representatiune extraordinara in beneficiulu dnei Elena Caragiali: „Frumsetile din Iasi si Bucuresci.“ Cantioneta umoristica in versuri compusa si esecutata de dlu Iorgu Caragiali. „Dulce e la primaria“, séu „Ori-ce albina nu dà miere“, farsa cu cantece, in dôue acte, localisata din limb'a francesa. „Deputatii facu ce-va?“ Cantioneta in versuri compusa si esecutata de dlu Iorgu Caragiali.

☞ (*Representatiune teatrala in Beiusiu.*) Membrii societății de lect. a tiner. rom. din Beiusiu, dorindu a se cultivá si pe terenul socialu; s'a constituitu intr'o societate de diletanti, care la 3 ianuaru, st. n. representá pe scena „Lipitorile Satelor“ comedia in 5 acte de Vas. Alesandri.

M u s i c a.

⊙ („*Epithalam*“) fantasía de Fr. Liszt, scrisa pe cununi'a lui Reményi. Pretiulu 1 fl., la Taborszky si Parsch in Pesta.

⊙ (*Mersu de cununia si la cas'a miresei.*) melodii svedice, transcrise pe fortepianu de H. Södersson. Pretiulu 60 cr., la Taborszky etc.

⊙ (*100 de exercitii instructive.*) pe fortepianu, pentru doue mani, de Aloisiu Köhler, patru brosiure, pretiulu uneia e 1 fl. 30 cr. Totu de acestu autoru: „100 de exercitii instructive, pentru patru mani, 8 brosiure, pretiulu uneia 1 fl., la Taborszky et Comp. in Pesta.

P i c t u r a.

Δ (*Societatea amiciloru de bele-arti*) din Bucuresci a deschisu la 13/25 decemvre, espositiunea permanenta de bele-arti a Societății, in care pe langa tablourile mai multoru pictori romani, figureza diverse alte opere de arte, ce n'au fostu in espositiunea anului trecut 1872, apartinendu Domnitoriului si dloru M. Cogalniceanu, C. Esarcu etc.

S c u l p t u r a.

× (*Statu'a lui Mihailu Vitezulu*) a sositu la Bucuresci. In una din cele din urma siedintie ale consiliului municipalu s'a decisu locul unde se se asiedie acest'a statua. Majoritatea a decisu se se puna in piati'a teatrului.

Industria si comerciul.

|| (*Lungimea drumuriloru de feru.*) date comunicatiunei publice pan' la incheierea anului 1872 — in Austro-Ungaria, a fostu de 1874 de mile, o cifra usioru de insemnatu, ca-ci coincide cu a anului nou, in care toama intramu. Din acésta lungime, 1160 de mile cadu in partile Austriei Cislaitane, era 714 in partile teritoriului coronei unguresci. In decursulu anului 1873 inca s'au deschisu linie peste 200 mile, (cifr'a positiva — inca nu s'a constatat); si asié in momentu imperiulu Austro-Ungariei are o retieua de drumuri ferate de o lungime peste 2000 de mile.

T r i b u n a l e.

| (*N'a sciutu ce face.*) Esti acusat, ca ai furatu cincii pui din gainari'a lui N. dicea presidentulu tribunaulului lui C. — Dle presidentu, candu am facutu aceea ce dvostre numiti furtu, nu eram in tote simtirile si nu me credu respunsabilu. — Ce felu, nu erai

in tote simtirile? — Sum gat'a se ve probezu acésta. — Se vedemu probele. — De siguru ca n'am sciutu ce facu candu am intratu in gainaria, altmintearea asiú fi luat si gain'a, dar am luat numai puii.

Suvenirea mortiloru.

† (*Ioanu Badilescu*,) unu bunu profesoru la Bucuresci, a repausatu la finea anului trecut.

† (*Ioanu Dobranu*,) aginte de curte in retragere, a repausatu la 13/25 decemvre, la mos'a sa Ribnicu in Croatia.

† (*Doi preoti tineri*) a perdu de curendu dieces'a Oradei-mari, pe cari mortea i-a seceratu in ultimele zile ale anului trecut: Ioanu Christianu fostulu preotu in St. Georgiu Avramu, si Ioanu Seremi din Rusi.

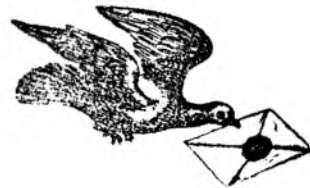
† (*Veronica Tamasiu n. Bochisiu*,) a repausatu inca la 8 nov., in etate de 20 ani, si numai in primul anu alu casatoriei sale, in Aghiresiu.

† (*Sava Lobontiu*,) proprietariu in Sibiu, a repausatu la 3 jan., in etate de 62 ani.

Deslegarea ghiciturei de siacu din nr. 40 :

Dragi copii ai Romaniei,
Voi ce pote ati uitatu
Ca pe campii bataliei
Mosii vostri au picatu?
Unde-su timpii de marire
Ai stramosiloru romani,
Ce moriau cu fericire
Resbunandu-si pe pagani!

Post'a Redactinnii.

Redactorulu acestei foie roga pe toti colaborarii si corespondintii sei a-i tramite epistolele: Nagy-Léta, per Nagy Várad.

Mai fia-care abonantu ni-a si gratulatu la anulu nou, pof-tindu-ni abonanti multi. Multiamimu. Deka inse fia-care ni-ar fi castigatu si cate unu abonantu, ne-amu fi bucuratu si mai tare.

La Matilda. Ai talentu, si chiar fiindu ca vedemu ca ai, speramu ca vei scrie si mai bune. Atunce apoi bate la usi'a nostra de nou!

Agirbiciu. Tablourile si cartile se platescu separat. Doin'a nu se pote publicá.

Zernesti. Apoi se 'ntielege, ca le vomu primi bucurosu. Cum vei termina epistol'a prima, se ni-o si tramiti indata, ca-ci nu vomu se publicamu tote dupa olalta, ci numai din candu in caudu cate una.

Foroticu. Cu cole singuratiche din „Cavalerii Noptii“ nu mai potemu servi. Ni pare reu, ca n'ati reclamatu mai de multu.

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

Esemplare complete mai avem din inceputulu anului trecut.